

A visegrádi országok diákjai osztrák, német és brit egyetemeken - 2002-2016

Rövid elemzésünkben azt vizsgáljuk, hogy hogyan alakult a magyar hallgatók száma az elmúlt években külföldi felsőoktatási intézményekben a nemzetközi statisztikai adatok tükrében. Az eredmények szerint a külföldi egyetemeken és főiskolákon BA és MA képzésen tanuló magyar diákok száma 7500 fő körül alakult 2014-ben és 2015-ben is. A Magyarországon tanuló diákok számához viszonyítva a BA szintjén nem sokan választják a külföldi képzéseket, azonban az MA szintjén már több diák dönt a hazai felsőoktatás elhagyása mellett. Erre az eredményre azonban nem csak úgy tekinthetünk, mint ami a magyar felsőoktatási rendszer hiányosságaira utal, hanem úgy is, mint a magyar diákok nemzetközi versenyképességének egyik mércéjére.

Az adatokról

Nem állnak rendelkezésre hazai statisztikai adatok arról, hogy hogyan alakult a külföldi felsőoktatási intézményekben tanuló magyar hallgatók száma az elmúlt években. Azonban az Eurostat minden tagországtól összegyűjti az adott országban tanuló külföldi diákok számát nemzetiségek szerint. Az Eurostat hallgatói mobilitásról szóló adatai azokra az Európai Unióból származó diákokra vonatkoznak, akik a középiskolát egy másik országban fejezték be. Fontos kiemelni, hogy azok a diákok, akik csak rövidtávú külföldi csereprogramon vesznek részt, nem tartoznak bele ebbe az adatkörbe¹. Továbbá kérésünkre az osztrák² és a dán³ oktatási minisztérium,

illetve a német DZHW intézet⁴ rendelkezésünkre bocsátott adatokat az országukban tanuló magyar hallgatók számára – pontosabban az évente felvett hallgatók számára – vonatkozóan. Az Egyesült Királyságban tanuló külföldi BA hallgatók számára vonatkozóan pedig az UCAS (Undergraduate Courses At University And College) közöl honlapján adatokat⁵.

¹ Lásd: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Learning_mobility_statistics

² Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft, angol megnevezése: Federal Ministry of Science, Research and Economy

³ Uddannelses- og Forskningsministeriet, angol megnevezése: Ministry of Higher Education and Science

⁴ DZHW Deutsches Zentrum für Hochschul- und Wissenschaftsforschung GmbH, angol megnevezés: German Centre for Higher Education Research and Science Studies (DZHW)

⁵ https://www.ucas.com/sites/default/files/app_level_report_2015-dr2_002_01.pdf

Magyar diákok külföldi egyetemek BA és MA képzésein

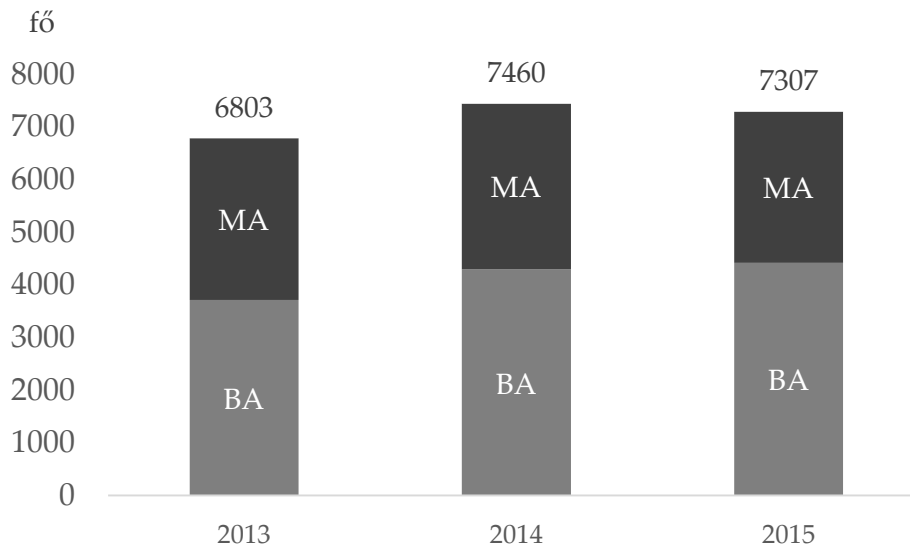
Az Eurostat a 2013 és 2015 közötti időszakra közöl a hallgatói mobilitásra vonatkozó adatokat. Az adatok nem alkalmasak időbeli összehasonlításra, mivel az adatot szolgáltató országok köre⁶ nem azonos a három évben. Az adatok szerint a vizsgált külföldi országokban BA vagy MA képzésén 2013-ban 6803 (BA: 3717 fő, MA: 3086 fő), 2014-ben 7460 (BA: 4297 fő, MA: 3163 fő), 2015-ben pedig 7307 (BA: 4421 fő, MA: 2886 fő) magyar diák vett részt. A KSH adatai⁷ szerint 2013 és 2015 között 181 ezer és 216 ezer között mozgott a magyar BA hallgatók száma, ez összevetve azzal, hogy 2013 és 2015 között 3700-4400 fő tanult más országban, nem tűnik jelentős számnak. A Magyarországon tanuló MA hallgatók száma – a KSH adatai szerint – 2013 és 2015 között 37 ezer és 39 ezer fő között mozgott, ehhez viszonyítva az, hogy mindhárom évben 3000 fő körül alakult a külföldön mesterképzésben tanuló magyar diákok száma, már nem tűnik

elhanyagolható számnak. Vagyis azt láthatjuk, hogy az itthon tanuló diákok számához viszonyítva a BA szintjén nem sokan választják a külföldi képzéseket, azonban az MA szintjén már több diák dönt a hazai felsőoktatás elhagyása mellett.

⁶ Az adatok az alábbi országokban tanuló magyar diákokra vonatkoznak: Belgium, Bulgária, Cseh Köztársaság, Dánia, Németország, Észtország, Írország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Hollandia, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Finnország, Svédország, Egyesült Királyság, Izland, Liechtenstein, Norvégia, Svájc, Volt Jugoszláv Köztársaság, Szerbia, Törökország, Japán

⁷https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zoi008.html

1. ábra: A külföldi* felsőoktatási intézményben BA és MA képzésen továbbtanuló magyar diákok száma (fő), 2013-2015

Forrás: Eurostat

* Az adatok az alábbi országokban tanuló magyar diákokra vonatkoznak: Belgium, Bulgária, Cseh Köztársaság, Dánia, Németország, Észtország, Írország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Hollandia, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Finnország, Svédország, Egyesült Királyság, Izland, Liechtenstein, Norvégia, Svájc, Volt Jugoszláv Köztársaság, Szerbia, Törökország, Japán

Magyar hallgatók az osztrák, német és brit egyetemeken

Az Ausztriában, Németországban és az Egyesült Királyságban – a magyar migránsok körében legnépszerűbb célországokban – tanuló magyar diákokkal kapcsolatban részletesebb adatokkal is rendelkezünk, a továbbiakban ezeket mutatjuk be.

A visegrádi országok közül Magyarországról sikerült a legtöbb diáknak osztrák egyetemi képzésre bekerülnie a 2009/2010-es tanév óta minden egyes évben. A legfrissebb adatok szerint a 2015/16-os tanévben osztrák

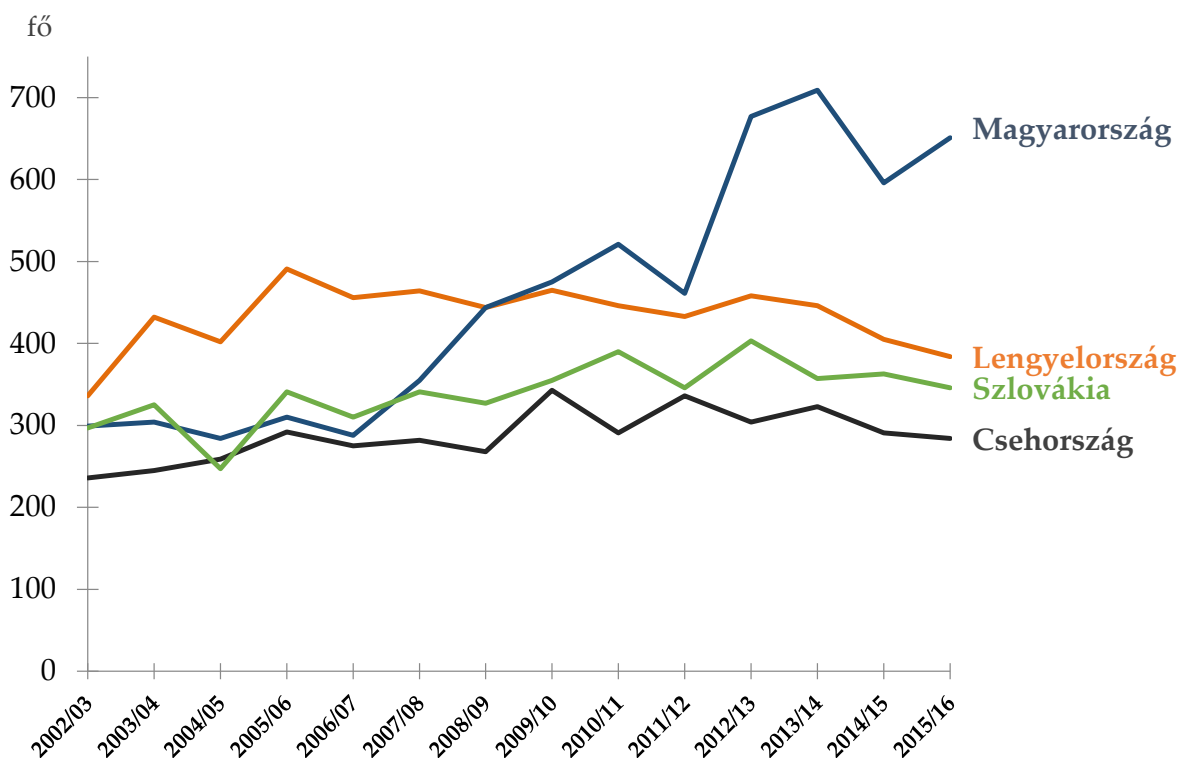
állami egyetem BA, MA vagy osztatlan képzését 651 magyar, 384 lengyel, 346 szlovák és csupán 284 cseh elsős diák kezdte meg.

A 2. ábrán láthatjuk, hogy a 2002/2003-as tanév óta hogyan alakult a négy ország elsős diákjainak száma az osztrák állami egyetemeken. A 2002/2003-as és a 2007/2008-as tanév között Lengyelországból ment a legtöbb hallgató osztrák egyetemre, Magyarország és Szlovákia adta a középmezőnyt, és Csehországból mentek a legkevesebben. A

2008/2009-es tanévre jelentősen megnőtt a magyar hallgatók száma, így ebben a tanévben a magyar és a lengyel diákok azonos számban képviseltették magukat az osztrák állami egyetemeken. A következő tanévtől kezdve a magyar diákok száma már minden évben megelőzte a lengyelekét is. Magyarország esetében a 2012/13-as tanév számít igazi

törésnek: ekkor jelentősen nőtt (461 főről 677 főre) a magyar egyetemisták száma az előző évhez képest, és kiugróan magas szintet ért el a többi visegrádi ország adataihoz viszonyítva is. A 2014/15-ös tanév visszaesést hozott, azonban a 2015/16-os tanévre ismét nőtt az első éves magyar diákok száma.

2. ábra: Az osztrák állami egyetemek BA, MA és osztatlan képzéseit megkezdő cseh, lengyel magyar és szlovák első éves diákok száma, fő, 2002/2003-as tanév – 2015/2016-os tanév

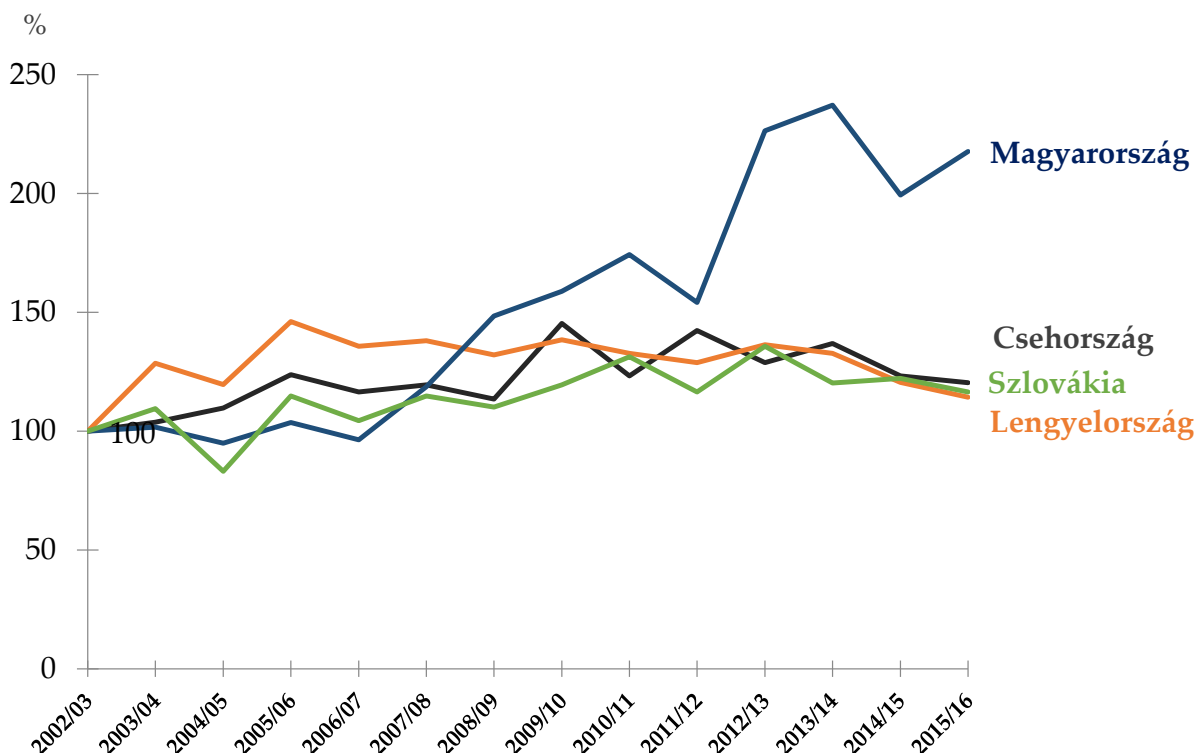

Forrás: Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft, GVI saját számítás

A 3. ábra alapján látható, hogy miközben Lengyelország, Csehország és Szlovákia esetében 2002 és 2015 között viszonylag egyenletesen alakult a diákok száma az időszak eleje óta, addig Magyarország esetében több alkalommal is kiugró növekedés következett be. Az időszak egészében Szlovákia esetében a kiinduló szint 136%-át a 2012/2013-as tanévben érték el, Csehország esetében a legmagasabb értéket, 145%-ot 2009/2010-ben, Lengyelország esetében pedig 146%-ot a 2005/2006-os tanévben, míg Magyarország esetében a 2013/2014-es

tanévben már a kiinduló szint 237%-ára ugrott a felvett tanulók száma. A magyar diákok számának alakulását vizsgálva azt láthatjuk, hogy a növekvő tendencia a 2007/2008-as tanévben vette kezdetét, ami a 2011/2012-es tanévben megtört, azonban a 2012/2013-as tanévre ismét jelentős növekedés következett be, amely kis mértékben folytatódott a következő évben is. A 2014/2015-ös tanév visszaesést, míg a 2015/2016-os tanév növekedést hozott a felvett hallgatók számában.

3. ábra: Az osztrák állami egyetemek BA, MA és osztatlan képzéseit megkezdő cseh, lengyel magyar és szlovák első éves diákok arányának alakulása a 2002/2003-as tanévhez képest, százalék, 2002/2003-as tanév – 2015/2016-os tanév (2002/2003-as tanév=100%)

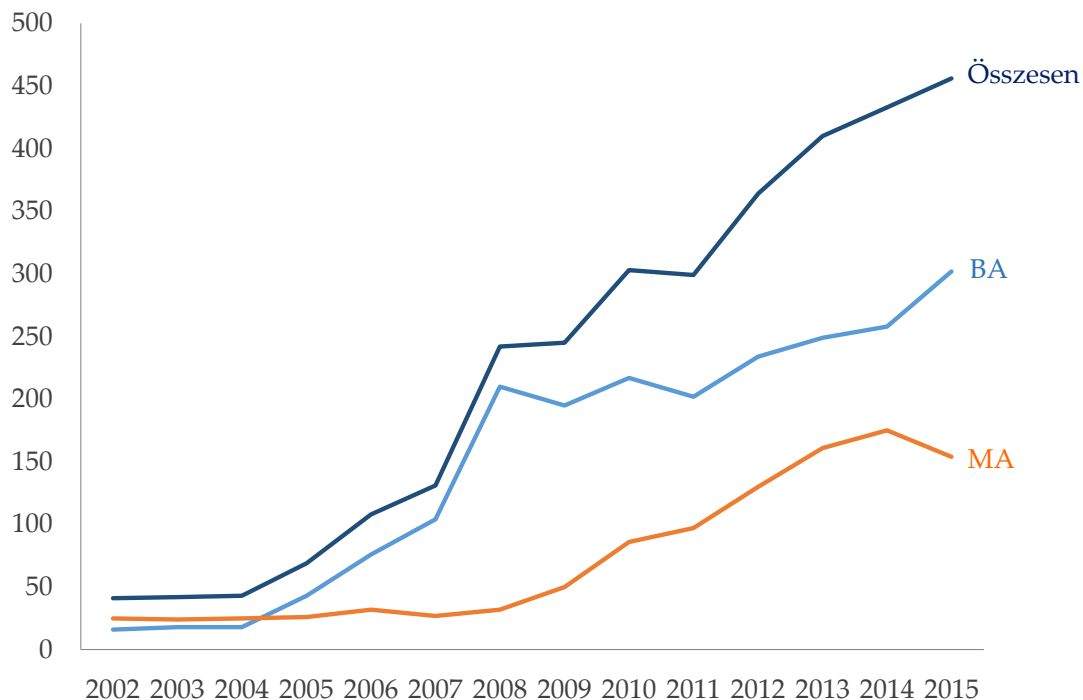

Forrás: Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft, GVI saját számítás

A német egyetemekre felvételt nyert magyar diákokra vonatkozó adataink a BA és az MA képzésre vonatkoznak a 2002 és 2015 közötti időszakban. A 4. ábrán azt láthatjuk, hogy a Németországban tanuló BA képzésre bejutó magyar hallgatók száma 2005 óta, míg az MA képzésbe

felvételt nyert hallgatók száma 2009 óta lassan, de növekszik. Ennek ellenére számuk nem mondható magasnak: 2015-ben német BA szakra 302 fő, MA szakra pedig 154 fő jutott be.

4. ábra: A német egyetemek BA és MA képzéseire felvételt nyert magyar diákok számának alakulása 2002 és 2015 között (fő)

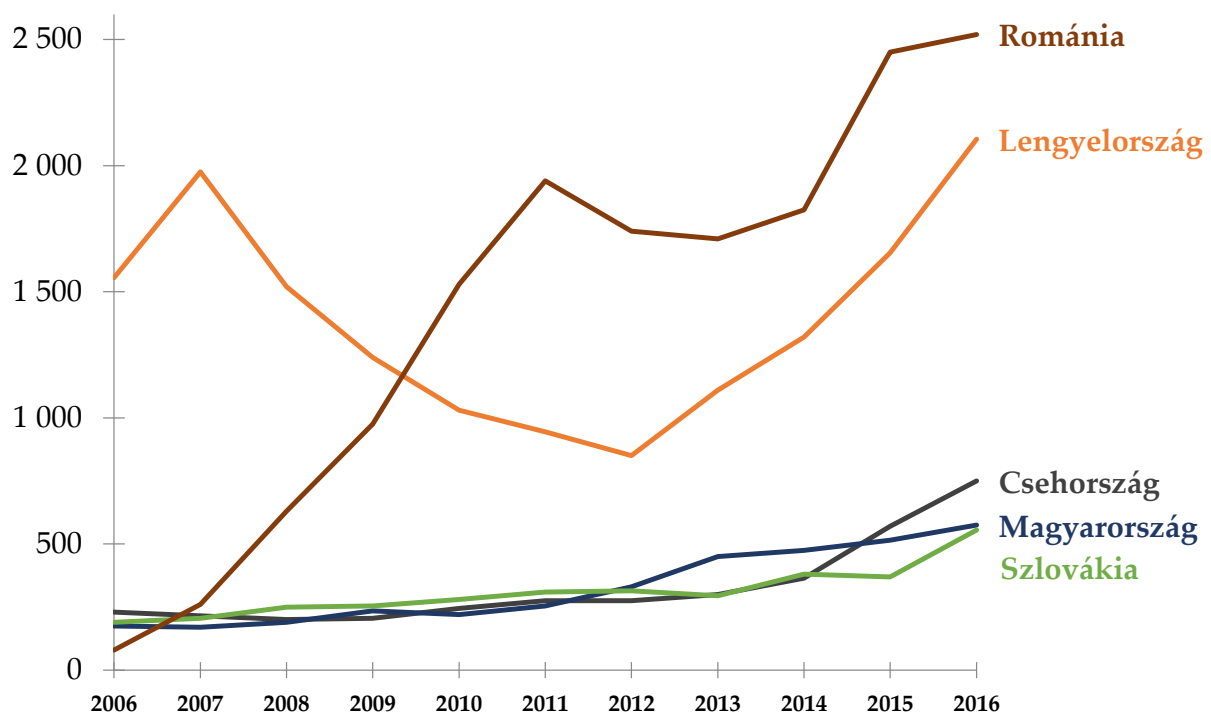
Az Egyesült Királyságban tanuló visegrádi országokból és Romániából származó diákok esetében csak a BA képzésre vonatkozó adatok állnak rendelkezésünkre a 2006 és 2016 közötti időszakra. Ezek szerint a felvételt nyert magyar diákok száma 2006 és 2011 között a 300 főt sem érte el (170 és 255 fő között mozgott), majd 2012-re meghaladta a 300

főt (330 fő), azóta pedig folyamatos, kis mértékű növekedés figyelhető meg: 2016-ban már 575 magyar hallgató került be brit BA képzésre. A szlovák és a cseh hallgatók számát is a lassú emelkedés jellemzi: 2006-ról 2016-ra az évente felvételt nyert szlovák diákok száma 190 főről 555 főre, míg a cseh tanulók száma 230 főről 750 főre nőtt. A lengyel diákok száma 2006 és

2008 között nagyjából 1500 és 2000 fő között mozgott, majd csökkenésnek indult és 2012-ben elérte mélypontját, amikor csupán 850 lengyel tanuló jutott be brit BA képzésre, majd számuk ismét növekedésnek indult, és 2016-ra elérte a 2105 főt. A brit egyetemekre 2006-ban még csekély számú román BA hallgató nyert felvételt, majd a folyamatos növekvő tendencia eredményeképpen 2009-re számuk megközelítette az ezer főt, 2016-ra pedig már meghaladta a 2500 főt.

Össességében azt láthatjuk, hogy a brit egyetemek BA képzéseire alacsony számban kerülnek be magyar, szlovák és cseh diákok, előbbiekhöz képest jelentősen több lengyel tanulónak sikerül bejutni, a legmagasabb pedig a román diákok száma 2010 óta minden évben.

5. ábra: Az angliai egyetemek BA képzéseire felvételt nyert visegrádi országokból és Romániából származó diákok számának alakulása 2006 és 2016 között (fő)

Társadalmi mobilitás Magyarországon és az EU-ban

Az alábbi írásban a Eurofound kutatási összefoglalója alapján a társadalmi mobilitás legfontosabb magyarországi és uniós jellemzőit mutatjuk be. A *Társadalmi mobilitás az EU-ban (Social Mobility in the EU)* című jelentés szerint Magyarországon a lefelé irányuló mobilitás magasabb, mint a felfelé irányuló, a társadalmi immobilitás szintje pedig az egyik legmagasabb a tagállamok között. A növekvő bérkülönbségek Magyarországon is a társadalmi mobilitás egyik korlátjának számítanak.

A jelentés (*Social Mobility in the EU*)⁸ fontos adatokkal járul hozzá az Unión belüli társadalmi mobilitásról szóló vitához, és új bizonyítékokat szolgáltat a nemzedékek közötti társadalmi mobilitás mintáival kapcsolatban. Emellett azonosítja a társadalmi mobilitás legjelentősebb korlátait és áttekinti a felfelé irányuló mobilitás és esélyegyenlőség elősegítésére szolgáló politikákat, különös tekintettel a gyermekgondozás, a korai oktatás, az iskoláztatás és a munkaerőpiac területeire. A jelentés vizsgálja az abszolút mobilitás (a strukturális- és foglalkozás-változás és a társadalmi fejlődés kiterjedtsége), valamint a társadalmi mobilitás (vagy társadalmi fluiditás) – az egyes foglalkozási osztályok közötti mozgás lehetősége – kérdését is.

Az abszolút társadalmi mobilitás mértéke azon emberek számát jelenti, akik a szüleiktől eltérő társadalmi osztályba kerültek. A társadalmi osztályok közötti mozgásnak két kiváltó oka lehet: (i) valódi egyéni mobilitás a szülőktől eltérő társadalmi osztály felé, (ii) az eredeti- illetve célosztályok társadalmi szerkezetének megváltozása – például a gazdálkodók vagy a bányászok számának

csökkenése, a szolgáltatóipari munkahelyek és a szakemberek számának generációról generációra történő növekedése. A férfiakra vonatkozó abszolút mobilitás mérőszámai alapján a lefelé irányuló társadalmi mobilitás öt tagállamban erősebb, mint a felfelé irányuló mobilitás: Csehországban, Észtországban, Magyarországon, Litvániában és Lengyelországban. Ugyanakkor ezekben az országokban az immobilitás viszonylag magas, a horizontális mobilitás pedig viszonylag alacsony a többi országgal összevetve.⁹

A növekvő bérkülönbségek a tagállamok többségében a társadalmi mobilitás akadályaként jelennek meg (lásd az 1. ábrát). Az EU Szociális Védelmi Bizottságának legutóbbi éves jelentése (Social Protection Committee, 2016) a növekvő jövedelmi különbségeket 12 tagállamban azonosította problémaként, hasonlóan a szegénység 2008 óta tapasztalható mélyüléséhez (16 tagállamban), így nem meglepő, hogy a téma Európa-szerte megjelenik a társadalmi

⁸ Forrás: <http://bit.ly/2oOzmwf>

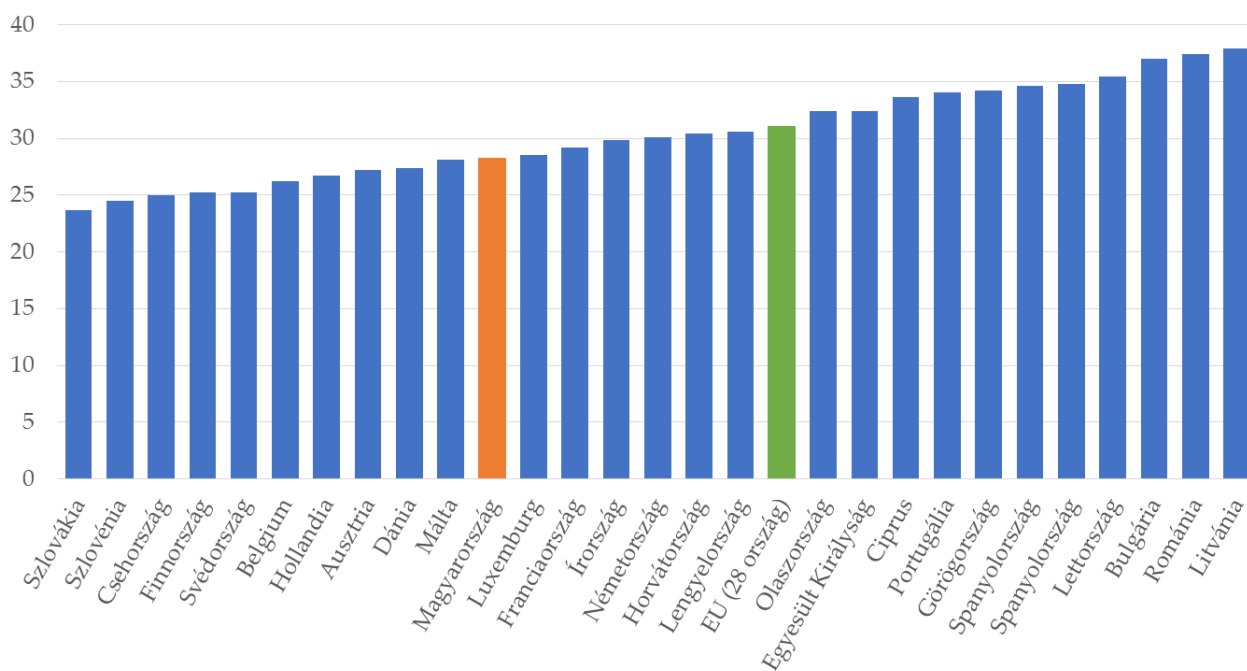
⁹ A horizontális mobilitás azt jelenti, hogy a válaszadó mobil, de a származási osztályával szomszédos osztályba kerül. Az immobilitás azt jelenti, hogy a válaszadó a szülőjével teljesen azonos foglalkozási osztályba kerül.

GHT 2017. május

mobilitásról szóló vitákban. A jövedelemegyenlőtlenségek növekedése Magyarországon is egyértelmű. A gazdasági válság Magyarországon esetében összekapcsolódik a jövedelmek csökkenésével, különösen a munkanélküliséggel járó rossz anyagi

körülmények között élők körében. A jelentés alapján a középosztály szűkülése figyelhető meg (mivel több ember él alacsonyabb életkörülmények között), a társadalom magas és alacsony rétege között pedig növekvő különbség alakult ki.

1. ábra: Az ekvivalens rendelkezésre álló jövedelem Gini-együtthatója¹⁰ az EU tagállamaiban¹¹ (2015, %)

¹⁰ A Gini-együttható a lakosság ekvivalens rendelkezésre álló jövedelem szerint rendezett kumulatív részesedésének aránya a teljes rendelkezésre álló jövedelem kumulatív megoszlásához viszonyítva. Tökéletes egyenlőség esetén az együttható értéke 0%, teljes egyenlőtlenség esetében pedig 100%. (Forrás: <http://bit.ly/2qICkGD> és <http://bit.ly/208tavM>)

¹¹ Forrás: <http://bit.ly/2qICkGD>

GHT 2017. május

Emellett számos országban a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés csökkenése határozza meg a társadalmi mobilitásról szóló vitákat. Az oktatáshoz és jóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférést több országban a viszonylag alacsony egyenlőtlenség és a magas mobilitás biztosításában kulcskérdésnek tartják. Magyarország esetében az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés és az ellátás minőségének csökkenése tekinthető az egyik fő problémának.

A felfelé irányuló társadalmi mobilitás előmozdítását célzó politikák feltérképezése és megvitatása nehéz feladat, mivel ezek hatásai csak évtizedek múlva válnak egyértelművé. A legtöbb politikai döntéshozó ugyanakkor egyetért abban, hogy az ideális társadalom elérése – ideértve azt is, hogy mindenki, függetlenül a háttérétől, teljes mértékben ki tudja bontakoztatni a képességeit – a mai szakpolitikai döntésektől függ.

A korai gyermekkori oktatás és gondozás kapcsán a közép- és kelet-európai országokban és a balti államokban a költségek nem jelentenek jelentős akadályt, a gyermekgondozási intézmények elérhetősége azonban a visegrádi országokban és Horvátországban is kihívást jelent. Magyarországon a gyermekgondozási intézmények (amik lehetővé teszik az

anyáknak a munkaerőpiacra való visszatérést, beleértve az ingázási költségek kiváltását is) regionálisan egyenlőtlen hozzáférhetősége is problémát jelent.

A közép- és felsőfokú oktatás esetében Kelet-Közép-Európában a mobilitást segítő szakpolitikai eszközök nagy része a sérülékeny csoportok igényeinek kielégítésére és a szegregált oktatástól való elmozdulásra irányul. A speciális és a hagyományos oktatás drasztikusabb közelítése azonban több országban is kihívásnak bizonyult.

Végül a szakpolitikai eszközökkel kapcsolatban a jelentés megállapítja, hogy a felfelé irányuló társadalmi mobilitással kapcsolatban mind az akadémiai, mind a szakpolitikai viták korábban elsősorban az oktatásra, illetve az oktatás egyenlő elérésének biztosítására vonatkoztak. Az utóbbi időben azonban a vita tovább szélesedett, és magába foglal olyan témákat, mint a munkaerőpiachoz való egyenlő hozzáférés és a karrier folytatásának lehetősége. A vita kerete a legjobb szakmákhoz való hozzáférés kérdése, illetve az a gondolat, hogy a társadalmi háttér és a kapcsolatok sokszor fontosabb szerepet töltenek be a munkahely biztosításában, mint a személyes képességek. Emellett nagy figyelmet kap a fiatalok rekordmagas munkanélkülisége, és a fiatalok szüleikhez és nagyszüleikhez viszonyítva bizonytalanabb jövője.

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(Máj)	5,7%	5,8%	5,8%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Máj)	59,4	58,0	58,2
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(Máj)	123,2	121,1	121,9
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Máj)	105		104
USA	Munkanélküliségi ráta	(Máj)	4,3%	4,4%	4,4%
	CB fogyasztói bizalmi index	(Máj)	117,9	119,8	119,4
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Máj)	52,7	52,8	52,0
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Máj)	51,2	51,0	51,2

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

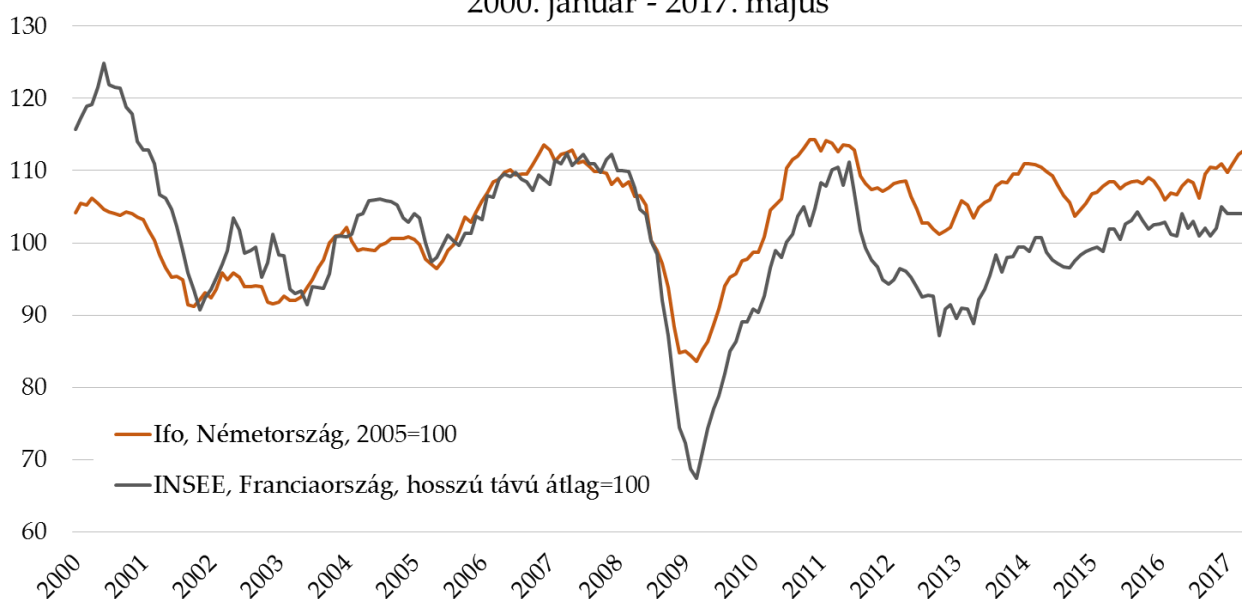
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

A német gazdaság helyzete májusban tovább javult. A munkanélküliek aránya tovább csökkent az előző hónaphoz képest, a feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) értéke pedig szintén javult az előző hónaphoz és a várakozásokhoz viszonyítva. Az IFO üzleti bizalmi index májusi értéke a 2000-es években mért legmagasabb érték volt. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi indexe szintén javult az előző hónaphoz viszonyítva. Az Egyesült Államokban a munkanélküliek aránya kis mértékben csökkent, a CB fogyasztói bizalmi index azonban az áprilisban tapasztalt visszaesés után májusban is alacsonyabb volt a várakozásoknál. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke azonban az előző hónaphoz hasonlóan kis mértékben javult. A kínai beszerzési menedzserindex az áprilisban tapasztalt csökkenés után májusban újra növekedett.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2000. január - 2017. május

Forrás: www.cesifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1034 Budapest, Bécsi út 120.

Tel: 235-05-84

Fax: 235-07-13

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Nyíró Zsanna, elemző, MKIK GVI

Nábelek Fruzsina, elemző, MKIK GVI

Nagy Daniella, gyakornok, MKIK GVI

Kompaktor Emília

Kutatásvezető:

Tóth István János, tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI,

ügyvezető, MKIK GVI

e-mail: toth.istvanjanos@krtk.mta.hu

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2017. május, Budapest,

2017-06-15